

Облік та оподаткування

УДК 37.014.53:614.8: 657:336

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15024783>

**Економічна освіта, безпека життєдіяльності та оздоровчі технології: три
складові успішного майбутнього**

Івасюк Надія Богданівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-
Франківськ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2461-7219>

Кохан Ірина Василівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Прикарпатський
національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-9262-5723>

Прийнято: 02.02.2025 | Опубліковано: 14.03.2025

***Анотація.** У статті обґрунтовується важливість комплексного підходу до формування успішного майбутнього через поєднання економічної освіти, безпеки життєдіяльності та оздоровчих технологій. Автори наголошують, що економічна освіта забезпечує фундаментальні знання щодо фінансової грамотності, підприємницької діяльності й розуміння світових економічних процесів, у той час як безпека життєдіяльності виступає ключем до особистого й колективного захисту від різного роду загроз, включаючи надзвичайні ситуації, інформаційні виклики та психологічні ризики. Паралельно з цим оздоровчі технології слугують основою для підтримки як фізичного, так і психоемоційного здоров'я, що дає змогу людині ефективніше реагувати на стреси й краще адаптуватися до динамічних змін навколишнього середовища.*

На прикладі практичних ситуацій висвітлено переваги фінансової грамотності для ухвалення зважених рішень, залучення інвестицій та побудови стійкого економічного підґрунтя. Показано, що грамотна організація безпеки життєдіяльності охоплює широкий спектр навичок – від опанування правил першої домедичної допомоги до формування екологічної свідомості, що в сукупності сприяє розвитку громадянської відповідальності. Окрему увагу приділено сучасним оздоровчим технологіям, які об'єднують у собі традиційні та інноваційні методи підтримання здоров'я, включно з персоналізованими планами тренувань та психологічною корекцією. Стаття вказує на недостатню кількість досліджень, що синтезують усі три складові в єдину концепцію і пропонують інструменти для їхньої інтеграції у сферу освіти та професійної підготовки. Зроблено висновок, що впровадження системного підходу, який одночасно охоплює економічну освіту, безпеку життєдіяльності та оздоровчі технології, має потенціал суттєво підвищити конкурентоспроможність і готовність людини до глобальних викликів. Розглянуто перспективи подальших досліджень, зокрема, у напрямку розробки методичних рекомендацій для різних рівнів навчання та формування комплексних програм, що враховують особливості сучасного суспільства.

Ключові слова: економічна освіта, безпека життєдіяльності, оздоровчі технології, фінансова грамотність, підприємництво, ризики, інновації, здоров'язбереження, професійна підготовка

Economic education, life safety and health technologies: three components of a successful future

Ivasiuk Nadiya

Associate Professor of the Accounting and Taxation Department Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2461-7219>

Kokhan Iryna

Associate Professor of the Department of Finance Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9262-5723>

Abstract. *The article substantiates the importance of a comprehensive approach to shaping a successful future through a combination of economic education, life security and health technologies. The authors emphasize that economic education provides fundamental knowledge about financial literacy, entrepreneurship and understanding of global economic processes, while life security is the key to personal and collective protection from various threats, including emergencies, information challenges and psychological risks. In parallel, health technologies serve as the basis for supporting both physical and psycho-emotional health, which allows a person to respond more effectively to stress and better adapt to dynamic environmental changes. The benefits of financial literacy for making informed decisions, attracting investments and building a sustainable economic foundation are highlighted using practical examples. It is shown that a competent organization of life safety covers a wide range of skills - from mastering the rules of first aid to the formation of environmental awareness, which in aggregate contributes to the development of civic responsibility. Special attention is paid to modern health technologies that combine traditional and innovative methods of maintaining health, including personalized training plans and psychological correction. The article points to the insufficient number of studies that synthesize all three components into a single concept and offer tools for their integration into the sphere of education and professional training. It is concluded that the implementation of a systemic approach that simultaneously covers economic education, life safety and health technologies has the potential to significantly increase a person's competitiveness and readiness for global challenges. Prospects for further research are considered, in particular, in the direction of developing methodological recommendations for different levels of education and the formation of comprehensive programs that take into account the peculiarities of modern society.*

Keywords: *economic education, life safety, health technologies, financial literacy, entrepreneurship, risks, innovations, health preservation, professional training*

Постановка проблеми. У сучасному світі, що динамічно змінюється, питання підготовки людини до майбутнього стає надзвичайно актуальним. Особливої уваги заслуговують три складові, які формують ґрунтовну платформу успіху: економічна освіта, безпека життєдіяльності та оздоровчі технології. Кожна з цих ділянок обіймає надзвичайно широкий спектр знань і практичних навичок, які сьогодні перетворюються на необхідну базу для гармонійного розвитку особистості. Економічна освіта забезпечує інструментарій для раціонального використання ресурсів та успішної професійної діяльності, безпека життєдіяльності навчає, як уникати небезпек та правильно реагувати на надзвичайні ситуації, а оздоровчі технології допомагають у збереженні й покращенні фізичного та психоемоційного стану людини. Взаємопов'язаність цих трьох компонентів дає змогу сформувати комплексну підготовку до викликів сучасності та запоруку більш стійкого, збалансованого й успішного майбутнього.

Структура статті передбачає: аналіз останніх досліджень і публікацій; формування мети й завдання дослідження; висвітлення ключових методів досягнення мети дослідження; виклад основного матеріалу й формування висновків по результатам дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впровадження оздоровчих технологій у сучасний освітній процес була предметом аналізу в різноманітних наукових публікаціях. Зокрема, Н. Денисенко [1] наголошує, що оздоровчі технології повинні бути органічно інтегровані в діяльність дошкільних закладів, аби сформувати в дітей тривалу мотивацію до здорового способу життя. Подібної думки дотримується й Н. Рубан [2], яка акцентує на «здоров'ятворчих» та «здоров'язбережувальних» технологіях, підкреслюючи їхню роль у подальшому гармонійному розвитку дитини. Водночас у питанні

економічної освіти та її впливу на становлення особистості зустрічаємо різні підходи. Ж. Завальна [3] досліджує економічну культуру в площині договірного регулювання суспільних відносин, вказуючи на важливість правових механізмів і соціального контексту в процесі формування економічних компетентностей. Д. Чабан [4] зазначає, що економічна свідомість є предметом не лише економіки, а й соціальної психології, оскільки формує поведінкові моделі, які безпосередньо впливають на добробут і соціальну взаємодію. Інший аспект економічної освіти – бізнес-освіта та її роль у розвитку економіки знань – висвітлений у працях О. Вагонової, О. Горпинич і В. Шаповала [5], де автори підкреслюють вагомую функцію освіти в підготовці кваліфікованих кадрів для сучасних викликів ринку. У контексті збереження здоров'я важливим є внесок О. Дубасенюк [6], де докладно описано чинники, що впливають на здоров'я людини, а також представлено підходи до впровадження інноваційних здоров'язберігаючих технологій у навчальних закладах. Т. Андрющенко [7] зазначає, що формування здоров'язбережувальної компетентності має розглядатися як комплексна соціально-педагогічна проблема, яка передбачає тісну співпрацю освітян, психологів і медичних працівників задля досягнення максимального ефекту.

Таким чином, проаналізована література дає підстави стверджувати, що кожен із трьох компонентів – економічна освіта, безпека життєдіяльності та оздоровчі технології – знайшов певне висвітлення у наукових дослідженнях.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри низку досліджень, присвячених окремим аспектам економічної освіти, безпеки життєдіяльності чи оздоровчих технологій, комплексне розглядання цих компонентів як єдиної платформи успішного майбутнього залишається недостатньо розробленим. Зокрема, постає питання про оптимальні способи інтеграції економічних та оздоровчих знань у шкільну та вищу освіту, а також про те, як найефективніше формувати компетентності з безпеки життєдіяльності в умовах швидкої цифровізації та глобальних викликів.

Дослідження може внести значний вклад у розуміння як удосконалити напрями використання цих складових успішного майбутнього.

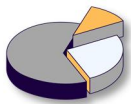
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою нашої статті є довести необхідність цілісного підходу до формування економічної освіти, безпеки життєдіяльності та застосування оздоровчих технологій як ключових елементів у підготовці до викликів сучасного світу. Об'єктом дослідження виступають взаємозв'язки між трьома вказаними складовими та їх вплив на розвиток особистості й суспільства в цілому. Основними завданнями є: визначення важливості кожної складової, аналіз їхньої синергії у контексті сталого розвитку, а також розробка рекомендацій щодо інтеграції цих компонентів у систему освіти та професійного становлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна освіта є одним із ключових чинників, що визначає рівень добробуту як окремої людини, так і суспільства в цілому. Поглиблені знання з економіки формують уміння аналізувати ринкові процеси, приймати зважені фінансові рішення та ефективно управляти власним капіталом [8-9]. При цьому важливо, щоб економічна освіта надавала не тільки теоретичні засади, а й практичні навички – наприклад, підприємництва, бюджетного планування, інвестування. У поєднанні з критичним мисленням вона допомагає сприймати глобальний контекст, розуміти закономірності міжнародної торгівлі та світових фінансових ринків [10-11]. Таким чином, людина зі сформованою економічною грамотністю здатна більш впевнено орієнтуватися в сучасному світі й ухвалювати стратегічні рішення, що ведуть до добробуту та професійного зростання (табл.1).

Таблиця 1

Економічна освіта як складова успішного майбутнього

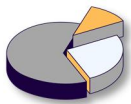
Формування фінансової грамотності		
Фінансова грамотність є базовим умінням, яке дає людині можливість безпечно й усвідомлено керувати власними ресурсами. Ідеться про оптимізацію доходів, витрат,	Глибока фінансова грамотність дозволяє мислити критично й оцінювати ризики. Завдяки цьому людина не потрапляє в пастки недобросовісних фінансових схем, ухвалює	Фінансова грамотність формує культуру відповідальності за власний добробут і соціальну відповідальність. Люди, які вміють розпоряджатися грошима, стають рушіями

інвестування та планування бюджету на перспективу. Якщо людина з дитинства привчається розподіляти кишенькові кошти, то з дорослішанням вона розуміє механізми кредитів, депозитів, страхування, а також розуміє переваги і недоліки різних фінансових інструментів	раціональні рішення щодо банківських послуг, цінних паперів чи нерухомості. Усе це зменшує ймовірність фінансових втрат і стає умовою для сталого добробуту, що є необхідним підґрунтям успішного майбутнього.	економічного розвитку, адже більш схильні інвестувати у власну освіту, бізнес чи громадські проекти. Таким чином, фінансова грамотність забезпечує не лише індивідуальну стабільність, а й позитивно впливає на суспільний прогрес
Підприємницька компетентність		
Сьогодні підприємництво є одним із найважливіших двигунів економічного зростання й джерелом інновацій. Підприємницька компетентність включає в себе вміння бачити ринкові можливості, оцінювати попит і пропонувати інноваційні рішення, що задовольняють потреби суспільства. Завдяки цьому створюються нові робочі місця, з'являються конкурентоспроможні продукти та послуги, а економіка набуває динамічності	У контексті успішного майбутнього підприємницька компетентність означає здатність адаптуватися до постійно мінливих умов ринку. Підприємці генерують ідеї, залучають інвестиції, сформовують команди та розробляють стратегії розвитку. Усе це вимагає глибоких знань економічних процесів і водночас гнучкості мислення та готовності до ризику	Підприємницька діяльність також сприяє формуванню лідерських якостей, навичок комунікації та проактивної життєвої позиції. Особи, які вміють творчо підходити до вирішення проблем, краще реалізують свій потенціал і водночас позитивно впливають на громаду та економіку в цілому. Таким чином, підприємницька компетентність виступає вагомим фактором для сталого розвитку і забезпечує гнучкість при зіткненні з майбутніми викликами

Джерело: складено авторами

Безпека життєдіяльності, своєю чергою, набуває все більшої ваги у зв'язку з підвищеною частотою техногенних катастроф, екологічних загроз та соціальних конфліктів. Поняття «безпека» сьогодні виходить за рамки суто фізичної охорони життя і включає в себе цифрову, інформаційну та психологічну безпеку [12-13]. Практичне розуміння того, як діяти під час надзвичайних ситуацій, надавати першу домедичну допомогу, уникати травмонебезпечних обставин, протидіяти булінгу чи кіберзагрозам, стає обов'язковою частиною повсякденного життя. Окрім особистої захищеності, це сприяє розвитку громадянської відповідальності та вмінню працювати в команді, адже безпека однієї людини часто залежить і від рівня поінформованості та підготовки тих, хто її оточує (табл.2).

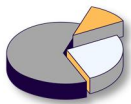
Таблиця 2

Безпека життєдіяльності як складова успішного майбутнього

Системний підхід до ризиків і надзвичайних ситуацій		
Безпека життєдіяльності вимагає цілісного погляду на ризики, які можуть виникати в різних сферах життя: від побутових травм до техногенних катастроф і глобальних епідемій. Системний підхід дає можливість не лише реагувати на небезпеку, а й попереджати її, аналізуючи ймовірність та можливі наслідки загроз.	Такий підхід включає розробку алгоритмів поведінки в разі пожежі, повені, землетрусу, а також планування евакуаційних заходів у місцях масового скупчення людей. Знання та тренування з надання першої допомоги формують базис для збереження життя й здоров'я у критичних ситуаціях. Завдяки цьому формується культура превенції та чіткого дотримання інструкцій	На рівні держави системний підхід до безпеки життєдіяльності дає змогу ефективно координувати дії різних служб: від рятувальних підрозділів до системи охорони здоров'я. Це впливає на загальний рівень підготовленості суспільства, а також виховує почуття відповідальності – як особистої, так і колективної, – що є необхідною умовою для побудови успішного майбутнього
Інформаційна та психологічна безпека		
Зі стрімким розвитком цифрових технологій інформаційна безпека стає не менш важливою, ніж фізична. Мова йде про захист від кіберзагроз, витоку персональних даних, фейкових новин і маніпуляцій у медіапросторі. Усвідомлення цих ризиків та навички безпечної поведінки в мережі мають вирішальне значення для збереження приватності та інформаційної гігієни	Не менш важливим аспектом є психологічна безпека, яка включає стійкість до стресу та здатність протистояти емоційним навантаженням. Уміння зберігати внутрішню рівновагу дозволяє людині ефективніше діяти у складних ситуаціях і не піддаватися паніці чи тиску ззовні. Це сприяє успішній соціалізації та професійній адаптації	Інформаційна та психологічна безпека, у сукупності з фізичною, створюють повний контур захисту особистості від різнобічних загроз. Люди, які дотримуються принципів інформаційної культури і вміють впоратися зі стресом, суттєво підвищують свій рівень життя та стають більш усвідомленими в ухваленні рішень. Саме це забезпечує міцний фундамент для майбутніх досягнень

Джерело: складено авторами

Третя складова успішного майбутнього – оздоровчі технології – набуває неабиякого значення у період, коли хронічні хвороби та стреси стають невід'ємною частиною життя багатьох людей. Систематичний підхід до фізичної активності, раціонального харчування та психоемоційного благополуччя безпосередньо визначає якість життя й довголіття [14-15]. Ідеться не лише про спортивні тренування чи лікувальну гімнастику, а й про ширші технології здоров'язбереження, у тому числі профілактичні методики, що враховують індивідуальні потреби та особливості кожної людини. Збалансоване поєднання традиційних і сучасних оздоровчих практик допомагає

підтримувати оптимальний рівень здоров'я та стійкість до зовнішніх викликів, розвивати ментальну витривалість і підвищувати опірність до негативних факторів довкілля (табл.3).

Таблиця 3

Оздоровчі технології як складова успішного майбутнього

Інтеграція фізичного та психічного здоров'я		
Сучасний підхід до оздоровлення людини будується на принципі інтеграції: фізичний і психологічний аспекти розглядаються в єдності. Регулярна фізична активність, оптимальне харчування та повноцінний сон сприяють покращенню роботи всіх систем організму. Паралельно зі здоровим способом життя важливо піклуватися про ментальний стан – знижувати рівень стресу, підтримувати позитивну самооцінку, освоювати практики релаксації	Комплексний підхід дає змогу уникати перевтоми, емоційного вигорання та хронічних захворювань, зумовлених шкідливими звичками чи неправильним розподілом навантажень. Люди, які інтегрують здоров'язберігаючі методики у свій щоденний розклад, відзначають підвищення рівня енергії та продуктивності, що прямо впливає на якість їхнього життя та досягнення професійних цілей	Інтеграція фізичного та психічного здоров'я дає тривалий ефект: такий підхід дозволяє швидше відновлюватися після хвороб або стресів і загалом поліпшує здатність адаптуватися до соціальних викликів. Це важливий чинник формування успішного майбутнього, оскільки здорові люди краще пристосовуються до динамічних змін світу та здатні довше зберігати активність
Використання інноваційних оздоровчих практик		
Науковий прогрес відкриває щоразу більше методів підтримки та відновлення здоров'я: від технологічних пристроїв для моніторингу фізичної активності до програм цифрової психотерапії. Інноваційні оздоровчі практики є гнучкими та враховують індивідуальні потреби кожної людини, пропонуючи персоналізовані підходи до тренувань, харчування чи ментальної рівноваги	Сучасні фітнес-додатки здатні аналізувати пульс, калорії, якість сну і на основі цього формувати оптимальний план тренувань. У сфері психологічного здоров'я – розвиваються онлайн-платформи для консультацій, що полегшують доступ до спеціалістів і зменшують стигматизацію допомоги психотерапевта	Інновації дозволяють зробити оздоровчі процеси більш зручними й ефективними. У результаті люди краще усвідомлюють потреби свого організму, вчасно виявляють можливі проблеми та впроваджують профілактичні заходи. Це допомагає зберігати високу життєздатність, необхідну для професійного й особистісного росту

Джерело: складено авторами

Зважаючи на глобалізацію світової економіки, економічна освіта все більшою мірою впливає на можливості працевлаштування й кар'єрного зростання. Країни, що приділяють велику увагу підготовці населення в цій галузі, демонструють вищу конкурентоспроможність на міжнародній арені. Знання основ економіки дає людині розуміння, як працюють ринки, звідки

беруться ресурси, як генерувати додану вартість та ефективно розподіляти кошти. У цифрову епоху це особливо важливо, адже виникає потреба адаптуватися до нових форматів роботи, онлайн-бізнесу та електронної комерції. Саме тому економічна грамотність стає мостом між теорією і практикою, що дозволяє людині включатися в інноваційні процеси та запроваджувати креативні рішення у своїй професійній сфері. Безпека життєдіяльності передбачає знання про ризики, які можуть виникати на виробництві, в побуті, у міському середовищі чи під час відпочинку на природі. Успішне майбутнє нерозривно пов'язане з тим, наскільки громади й окремі люди вміють передбачати, запобігати та ефективно розв'язувати небезпечні ситуації. Наприклад, у містах зі швидким темпом зростання населення зростає й ризик транспортних пригод або промислових аварій, тож систематичне навчання правилам поведінки в екстремальних умовах стає життєво необхідним. До того ж, безпекові компетенції допомагають формувати громадську свідомість: люди починають не лише піклуватися про себе, а й усвідомлювати свій внесок у підтримання безпечного середовища навколо. Це включає відповідальність за екологію, взаємодопомогу в надзвичайних ситуаціях і, загалом, формує зрілий підхід до добробуту суспільства (рис.1).

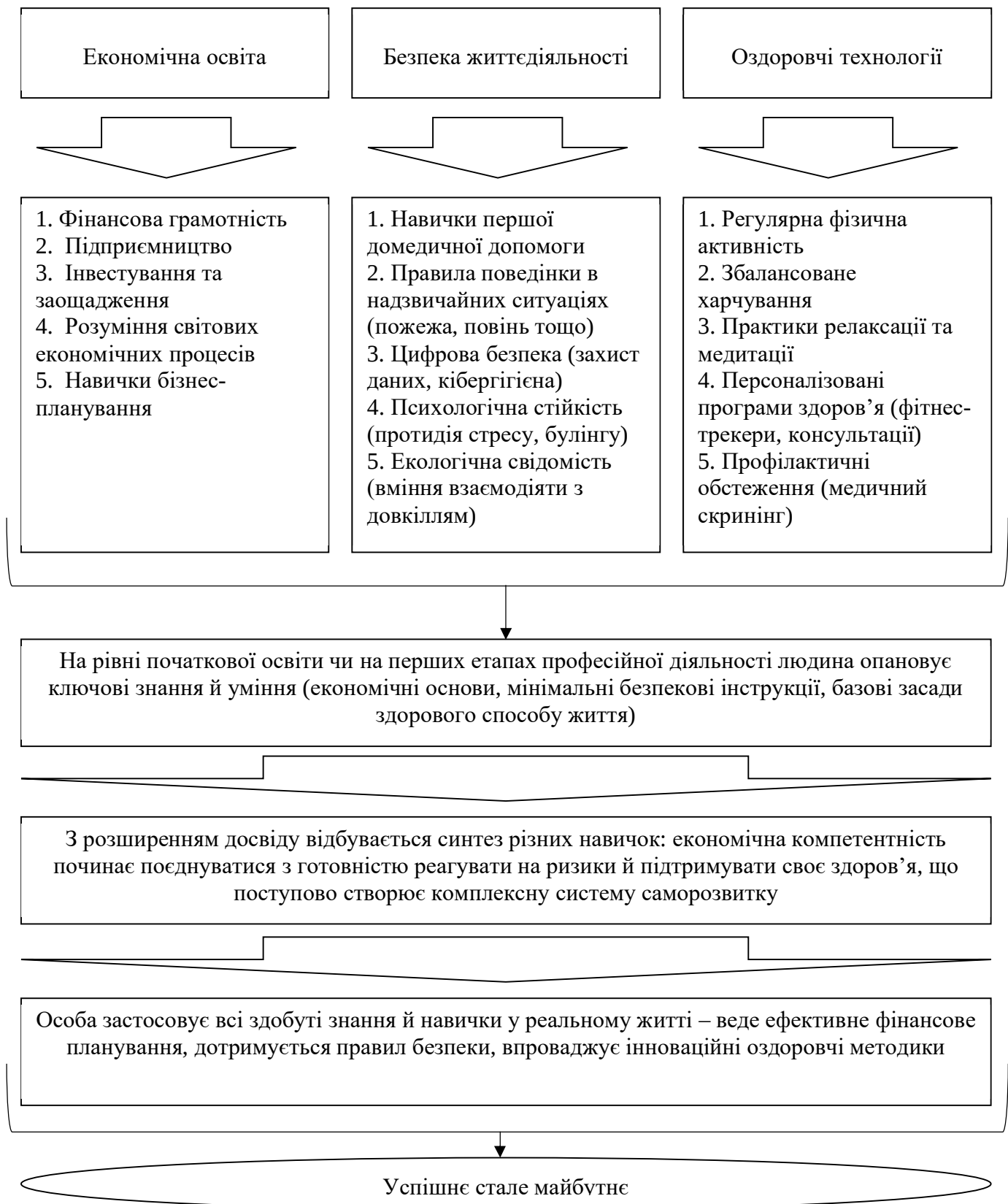
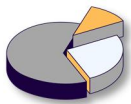

Рис.1. Модель успішного розвитку через удосконалення таких складових як:
економічна освіта, безпека життєдіяльності, оздоровчі технології

Джерело: складено авторами

Сучасні оздоровчі технології є набагато ширшим поняттям, ніж просто медичний чи спортивний аспект. Вони включають психологічні, педагогічні та соціальні методики, спрямовані на зміцнення здоров'я й формування ціннісного ставлення до власного тіла. Практики дихання, йога, медитація, терапевтичні програми з відновлення та релаксації – усе це входить до компетенції оздоровчих технологій, які поступово впроваджуються в навчальні та робочі середовища. Адже здорова людина більш продуктивна, краще засвоює нову інформацію і стає емоційно врівноваженою. У результаті суспільство отримує генерацію фахівців, які здатні діяти ефективно і витримувати високі темпи та складні завдання сучасного ринку праці. Поєднання економічної освіти, безпеки життєдіяльності та оздоровчих технологій – це симбіоз, який сприяє комплексному розвитку громадян. Коли людина вміє розумно управляти своїми ресурсами (зокрема, фінансовими та інформаційними), коли вона має сформовані навички з попередження ризиків, а також дбає про здоров'я і добробут, це створює фундамент для довгострокового успіху та стабільності. Така людина залишається конкурентоспроможною на ринку праці, вміє адаптуватися до змінних умов середовища і при цьому не втрачає внутрішньої рівноваги. Крім того, вона здатна активно впливати на життя громади – допомагати в реалізації соціально важливих проєктів, впроваджувати еко-ініціативи та формувати позитивний приклад для оточення.

На державному рівні інтеграція трьох складових – економічної освіти, безпеки життєдіяльності та оздоровчих технологій – може істотно вплинути на якість життя населення. Комплексний підхід до навчальних програм, де вивчення економічних основ поєднується із засвоєнням принципів особистої та колективної безпеки, а також із впровадженням здоров'язберігаючих методик, здатний виховати нове покоління відповідальних і самостійних громадян. Важливо, щоб такі програми були доступні з ранніх етапів освіти та продовжувалися на рівні вищої школи та неформального навчання. Це дасть можливість державам вирішувати низку соціально-економічних проблем:

зменшити рівень безробіття, знизити показники захворюваності, покращити екологічну ситуацію та підвищити економічну конкурентоспроможність.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що важливість і актуальність обраної нами теми є беззаперечною, оскільки вона охоплює ключові аспекти розвитку сучасної людини та суспільства. Уміння заробляти й розпоряджатися фінансами, забезпечувати безпечні умови існування та реалізовувати оздоровчі практики – це компетенції, які визначають здатність особистості до ефективної діяльності та довготривалої самореалізації. Невідкладність інтегрованого підходу стає ще більш помітною, коли ми враховуємо сучасні виклики: економічну турбулентність, технологічну революцію, екологічні катастрофи й стрімке зростання інформаційних потоків. Тільки збалансоване, комплексне засвоєння цих трьох компонентів може забезпечити не лише успішне майбутнє кожного індивідуума, а й сталий розвиток у масштабах усього суспільства.

Список використаних джерел

1. Денисенко Н. Ф. Оздоровчі технології в освітньому процесі. Дошкільне виховання. 2004. № 12. С. 4–6
2. Рубан Н. Здоров'ятворчі та здоров'язбережувальні технології. Палітра педагога. 2010. № 2. С. 2–6.
3. Завальна Ж.В. Економічна культура в договірному регулюванні суспільних відносин. Forum Prava, 2020. 62(3). С.44–54.
4. Чабан Д. Б. Дослідження економічної свідомості у вітчизняній та зарубіжній соціально-психологічній літературі. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. 2011. Т. 13. Ч. 3. С. 418–427.
5. Вагонова О. Г., Горпинич О. В., Шаповал В. А. Бізнес-освіта як чинник імплементації економіки знань. Економічний вісник. 2017. № 3. С. 142–154.
6. Дубасенюк О. Фактори, що впливають на здоров'я людини. Інноваційні здоров'язберігаючі технології у закладах освіти: збірник науково-

методичних праць / за заг. ред. В. В. Танської, О. А. Сорочинської, О. В. Павлюченко. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2020. 112 с.

7. Андрищенко Т. Формування здоров'язбережувальної компетентності як соціально-педагогічна проблема. Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія «Пед. науки». 2012. № 7. С. 123-127.
8. Денисенко Н. Ф. Освітній процес має бути здоров'язбережувальним. Дошкільне виховання. 2007. № 7. С. 8–10.
9. Штангрет А., Силкін О., Шляхетко В. Трудова міграція як зовнішня загроза для кадрової безпеки підприємства. № 10(38), 2024. Наукові інновації та передові технології. С. 190-201. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10\(38\)-190-201](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10(38)-190-201)
10. Терейковський І. А., Корченко А. О. Інтелектуалізовані методизахисту інформації: нейронні мережі в захисті інформації : навч. посіб. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 176 с.
11. Леськів Г. З., Левків Г. Я., Гобела В. В. Характеристика самоменеджменту та його структурної сутності. Соціально-правові студії. 2021. № 4 (14). С. 132-136.
12. Лункіна Т., Зубрик А. Антикризисний менеджмент підприємств в Україні в умовах воєнного стану. Інституційний репозитарій Миколаївського НАУ. 2022. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11999/1/36-38.pdf>
13. Буднікевич І. М., Шевчук Л. Т., Крупенна І. А. Напрями дослідження чинників мікросередовища при формуванні стратегій розвитку сучасного міста. Сталий розвиток економіки. 2015. № 3. С. 128–138.
14. Дранишников Л. В. Інтелектуальні методи в управлінні : навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 416 с.
15. Штангрет А., Силкін О. Безпекові аспекти управління персоналом в умовах гіпердинамічного зовнішнього середовища. № 9(37), 2024. Наукові інновації та передові технології. С. 227-237. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9\(37\)-227-237](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-227-237)